

Opgave 3 Drukke in de spits

Vervoersmaatschappij Trains heeft het wettelijk monopolie op het verzorgen van het treinvervoer in een land gekregen. In een overeenkomst heeft de overheid opgenomen dat Trains voorafgaand aan een geplande prijsstijging eerst de noodzaak daarvan moet aantonen.

- 3p 12 Leg uit dat een principaal-agentprobleem tussen de overheid en Trains kan optreden, en leg uit hoe de overeenkomst dit probleem vermindert.

De minister van Verkeer hoort veel klachten over de kwaliteit van het treinvervoer. Uit tabel 1 blijkt dat de treinen tijdens de spits steeds overvol zijn en reizigers dan moeten staan. De minister wil dat daar iets aan gebeurt.

tabel 1 bezettingsgraad van vervoersmaatschappij Trains

bezettingsgraad gedurende de dag			
spitsuren	daluren	spitsuren	daluren
06:00 uur tot 10:00 uur	10:00 uur tot 16:00 uur	16:00 uur tot 19:00 uur	na 19:00 uur
109%*	45%	109%*	30%

*Er zijn gemiddeld 9% meer reizigers dan er zitplaatsen beschikbaar zijn.

De directie van Trains buigt zich over de kritiek. Een directielid stelt voor om reizen tijdens de spitsuren 10% duurder te maken en reizen tijdens de daluren 10% goedkoper: "Reizigers zullen voor hun reis steeds meer de spits mijden en voor de daluren kiezen, waardoor de overbezetting tijdens de spitsuren vermindert. Bovendien is tijdens de daluren extra afzet te verwachten door een toeloop van extra reizigers." De minister betwijfelt of dit voorstel het probleem kan oplossen: "Berekening op basis van prijselasticiteiten (tabel 2) laat zien dat er bij dit prijsvoorstel sprake blijft van overbezetting tijdens de spits."

tabel 2 prijselasticiteiten van de vraag naar treinreizen

prijselasticiteit van de vraag naar reizen tijdens spitsuren	kruislingse prijselasticiteit van de vraag naar reizen tijdens spitsuren als reactie op de prijs van reizen tijdens daluren
- 0,2	+ 0,3

- 3p 13 Bereken aan de hand van tabel 2 de bezettingsgraad tijdens de spits als gevolg van het prijsvoorstel.

De directeur van Trains verwacht dat met het prijsvoorstel de totale kosten ongeveer gelijk blijven en de kosten per reiziger dalen.

2p 14 Verklaar deze verwachting.

De Vereniging voor Beter Openbaar Vervoer vindt dat de belangen van consumenten worden geschaad door een verhoging van de tarieven voor het reizen tijdens de spits. Een woordvoerder van Trains antwoordt: "Vooral voor recreatieve gebruikers van het spoor kan dit prijsvoorstel het consumentensurplus juist laten toenemen."

2p 15 Verklaar de stelling van de woordvoerder.